

Via ferrata opäť prístupná pre verejnosť

str. 2

Daniel Haas Kianička prichádza s novou knihou

str. 4

Cyklistika v Kremnických vrchoch

str. 9

NA KTORÉ LETNÉ PODUJATIA SA MÔŽEME TEŠIŤ?

Vzhľadom na aktuálnu epidemiologickú situáciu na Slovensku a na neisté podmienky pre hromadné podujatia počas letnej sezóny sa mesto rozhodlo tento rok Kremnický jarmok neorganizovať.

Ako sa rozhodli organizátori iných letných podujatí v meste sa dočítate na nasledujúcej strane.

EMIL Z KREMNIC

MÁJ
ENIAC 20'

kreslený komix na pokračovanie

Na slovíčko s primátorom

MILÍ KREMNIČANIA,

život okolo nás sa pomaly vracia do starých koľají. Stránkové hodiny na mestskom úrade sa vrátili do normálu, obmedzením je ešte nosenie rúšok, dezinfekcia rúk a dodržiavanie odstupov. V mesiacoch apríl a máj sme do vašich domácností doručovali daňové výmery, spoločne s výmerom platby za komunálny odpad. Vám, ktorých nezastihli, budú výmery doručené poštou, prípadne si ich môžete osobne prebrať na mestskom úrade. Dňa 7. 5. 2020 sme si pripomenuli 75. výročie oslobodenia mesta a spoločne so zástupcami Zväzu protifašistických bojovníkov sme položili veniec k pamätníku v Dolnom parku.

V Banskej Štiavnici na mestskom úrade som sa spoločne s primátormi nášho regiónu zúčastnil rokovania ohľadne čerpania eurofondov na programové obdobie rokov 2021 - 2027. Hovorilo sa o oblastiach, ktoré je priority potrebné riešiť a o presadení programov, ktoré budú zamerané na naše potreby.

V predchádzajúcom prihovore som Vás informoval o začatí prác na telocvični Základnej školy na Angyalovej ulici. Práce sa rozbehli, zateplený je obvodový plášť celej budovy, vymenili sa okná a v súčasnosti prebiehajú práce na streche. V letných mesiacoch máme v pláne pokračovať v dokončení obnovy cesty popred poštu a to poslednou trefou časťou, kedy dôjde k spevneniu podkladu cesty, rekonštrukcii kanalizácie vedenej v telese cesty, vyasfaltovaní povrchu a osadení chodníka. Ide o časť cesty, ktorá vedie od nástupu na staničný chodník po križovatku.

Od 1. 6. 2020 sa otvárajú materská škola a základná škola pre ročníky prvého stupňa. Obmedzenia a hygienické opatrenia, ktoré zatiaľ platia v týchto priestoroch, je potrebné dodržiavať a budú si od nás vyžadovať aj veľkú dávku tolerancie. Aj touto cestou prajem pedagogickým aj nepedagogickým zamestnancom, deťom a ich rodičom šťastný návrat do škôlky a školských lavíc.

Toto obdobie nepraje kultúrnym a športovým podujatiam, ktoré sa v súčasnosti len pomaly otvárajú verejnosti. Preto toto obdobie chceme využiť hlavne na výstavbu nových atrakcií, ktoré po uvoľnení prilákajú návštevníkov do nášho mesta. Na Skalke plánujeme výstavbu nového lezeckého parku – „Climbing park“ v starej časti strediska. Bude to lezecký park, ktorý bude využívať prírodné prvky – skaly a bude doplnený umelými prvkami z kovu a dreva. Lákadlom pre turistov bude aj ďalšia ferratová cesta s vyššou obtiažnosťou. Tak ako som informoval minulý rok – na Štadióne Rudolfa Čillíka pribudne inlinový okruh, ktorý bude vhodný pre deti na odrážadlách a bicykloch a pre vyznávačov kolieskových korčúl a lyží. Verím, že aj toto pomôže návštevnosti nášho mesta, ktoré poskytuje širokú škálu kultúrneho ale aj športového vyžitia.

Záverom mi dovoľte zablahoželať našim deťom, ktoré tento rok Medzinárodný deň detí prežijú užšom kruhu svojich rodinných príslušníkov a tí, ktorí majú možnosť ísť do škôlok a škôl so svojimi kamarátmi.

Nerád, ale musím vás informovať, že tento rok sa Čechové dni v meste v mesiaci júl konať nebudú. Zároveň však verím, že obmedzenia sa budú každým týždňom zjemňovať a my si budeme môcť užiť koncerty na pešej zóne. Teším sa na stretnutia s Vami.

A. Ferencik
Alexander Ferencik
primátor mesta Kremnica

Leto v Kremnici tento rok bez jarmoku, no na niektoré podujatia sa môžeme tešiť

Veronika Chrienová, foto: stránky podujatí

Vzhľadom na aktuálnu epidemiologickú situáciu na Slovensku a na neisté podmienky pre hromadné podujatia počas letnej sezóny sa mesto rozhodlo tento rok Kremnický jarmok neorganizovať.

Otvorené však zostávajú koncerty na pešej zóne, ktoré v lete organizuje Kultúrne a informačné centrum mesta. „Podľa vývoja situácie ešte uvidíme, či a v akej forme sa koncerty uskutočnia,“ uviedla riaditeľka KIC Zuzana Tileschová.

Podobne sú na tom aj podujatia organizované NBS – Múzeom mincí a medailí. „Máme stanovené termíny, ale nechávame to ešte otvorené podľa vývoja situácie. Koncert Pavla Hammela, ktorý sa mal konať v júli, je zrušený zo strany interpreta,“ hovorí Miriam Kostrianová z NBS–MMM s tým, že

Pavol Hammel už múzeu ponúkol termín v roku 2021. „Môže sa ešte stať, že niektoré z letných podujatí presunieme na jeseň,“ dodáva Kostrianová. Múzeum v septembri oslavuje svoje 130. výročie, pri tejto príležitosti sa Kremničania a návštevníci mesta možno dočkajú väčšieho koncertu. Zväz múzeí na Slovensku odporúča podľa vzoru Francúzov preložiť Noc múzeí a galérií 2020 z pôvodného termínu 16. mája 2020 na sobotu 14. novembra, v tomto termíne predbežne podujatie plánuje zorganizovať aj Múzeum mincí a medailí.

Tradičný festival Petra Michalicu Hudba pod diamantovou klenbou takisto zostáva neistý, podľa riaditeľky KIC zatiaľ vstupenky v predaji nie sú. V pôvodnom režime sa však uskutoční hudobný festival Kremnický hradný organ, ktorý svoj prvý

koncert odštartuje 4. júla. „Festival bude v pôvodnom rozsahu, zostáva otvorený príchod zahraničných hostí, ktorých ale vieme nahradiť slovenskými interpretmi,“ uviedol riaditeľ festivalu Stanislav Kowalski s tým, že koncerty sa uskutočnia v súlade s platnými opatreniami a hygienickými predpismi. „Som rád, že jeden z mála kultúrnych podujatí na Slovensku pôjde v pôvodnej forme, lebo veľa ich je zrušených. Veríme, že keďže dovolenky v zahraničí budú tento rok obmedzené, ľudia si prídu vychutnať krásy Kremnice a dobrú hudbu na Mestskom hrade,“ dodáva.

Festival humoru a satiry Kremnické gagy zatiaľ pokračuje s prípravami podujatia, ktoré sa má konať na konci augusta.

Via ferraty Komín sú od 1. júna opäť sprístupnené pre verejnosť

Veronika Chrienová, foto: Ivan Čillík

Po uzávere via ferraty Komín na Skalke kvôli epidémii koronavírusu a následne kvôli zahniezdovaniu sokola sa návštevníci tejto obľúbenej atrakcie dočkajú jej otvorenia.

Náučná zaistená cesta (via ferrata) Komín sa nachádza v Kremnických vrchoch v podcelku Flochovský chrbát. Trasa sa začína na Peknej vyhládke, vedie hrebeňovou červenou turistickou značkou. Obľúbenou atrakciou na trase je Tunel, ktorý bol rekonštruovaný pred 5 rokmi. Via ferrata je jednosmerná a má 3 cesty: Komín s obťažnosťou C, Trubačova veža B a Výzva, ktorá je svojou obťažnosťou E najťažšou doteraz vybudovanou via ferratou na Slovensku. Na zaistenej ceste čaká návštevníka 420 m lán s výškou skalných ciest 80 m.

K ceste patrí aj krátka via ferrata na skale Jánošíkova diera s obťažnosťou B, ktorá je určená pre rodičov s deťmi. Turisti tiež môžu naraziť na boulderové steny, ktoré ponúkajú možnosti lezenia s rôznou obťažnosťou.

S myšlienkou projektu via ferrata Komín prišiel kremnický poslanec Ivan Petráš. Mesto sa podujalo myšlienku pretvoriť na skutočnosť a iniciovalo vybavenie nutných dokladov k vybudovaniu via ferraty a vypracovalo projekty potrebné k podaniu žiadostí o dotácie. Dotáciou 10 000 € prispel VÚC Banská Bystrica, sumou 7500 € prispela Oblastná organizácia cestovného ruchu Turiec-Kremnicko a 5000 € do projektu investovalo mesto Kremnica. Projekt realizovali Pavol Rajčan a Tomáš Hulin.

V roku 2019 k trasám via ferraty pribudli nové zaujímavé atrakcie, ktoré okamžite prilákali množstvo ďalších návštevníkov. Visutý most s dĺžkou 80 metrov a vyrobený až z 9 ton materiálu realizovali Pavol Rajčan a Libor Krajčí. Je to unikátny most, ktorý inde na Slovensku nenájdeme. K mostu bola vybudovaná aj vertikálna lanová sieť, ktorá padá do hĺbky 37 metrov. Ďalšou atrakciou, ktorá bola predstavená pred rokom je vyhládka "Titanic", ktorá svoj názov získala vďaka tvaru lodnej provy.

Via ferrata Komín sa nachádza v exponovanom teréne s nutnosťou použitia špeciálnych ferratových setov.

Relax centrum na Skalke ponúka pre všetkých návštevníkov via ferraty Komín možnosť požičania špeciálneho výstroja.
VŠEOBECNÉ POKYNY

Pri požičiavaní športovej výstroje požadujeme od zákazníka zloženie finančnej zábezpeky 50 €.

Cena zapožičania je 10€/ 4 hod., resp. 20€/ deň.

Výstroj odporúčame rezervovať v dostatočnom časovom predstihu, aby ste predišli riziku, že výstroj bude v požadovanom termíne už vypožičaná, hlavne to platí pre skupiny ľudí.

Rezerváciu môžete vykonať telefonicky 0917 815 259 alebo 045/6742 841

OZ Zlaté líšky chce v Kremnici vytvárať okolie, ktoré inšpiruje

Veronika Chrienová, vizualizácie: Eva Škandíková

Ideová skica
Ihrisko a oddychová
zóna
Zechenterova záhrada
Kremnica

Ženy okolo občianskeho združenia Zlaté líšky sú všetko mamy, ktoré sa dali dokopy v materskej škole v Kremnici, aby pre deti vymysleli a dotvorili ich okolité prostredie. Podarilo sa im spolu namaľovať dopravné ihrisko v škôlke či opraviť hojdačky. Ich plány projektov, ktoré by mohli zveľadiť okolie nie len pre rodiny s deťmi, sa odvtedy už značne rozšírili.

Hovoria si „mamy, ktoré chcú priniesť ďalšej generácii inšpirujúce okolie“. Preto je mnoho plánovaných projektov OZ Zlaté líšky zameraných najmä na opravy, dobudovanie či rekonštrukciu verejných miest. Podľa podpredsedkyne združenia Ivany Koreňovej v Kremnici chýba priestor, kde by mohli tráviť čas najmä rodiny s deťmi nad 10 rokov. „Chceli by sme pomôcť aj takýmto už starším deťom s miestami, kde by mohli využiť kvalitne a zábavne svoj voľný čas,“ hovorí Koreňová. Jedným z takýchto miest by mala byť Zechenterova záhrada, v ktorej sa dobrovoľnícke práce začali už pred pár rokmi. OZ Zlaté líšky chce v prácach pokračovať, obnoviť zabudnutú históriu a

„vrátiť do Zechenterovej záhrady detský smiech, oddychnutých rodičov a spokojných seniorov.“ S ideou rekonštrukcie populárnej záhrady prišli študenti ŠÚV v Kremnici, ktorí pripravili grafickú vizualizáciu. Práve podľa nej vznikla v roku 2018 vďaka dobrovoľníkom zóna na opekanie, ku ktorej chcú členky OZ Zlaté líšky dobudovať ohnisko. „K existujúcim lavičkám chceme dorobiť bezpečné ohnisko, aby sa mohlo začať s opekaním. Vitáme každú pomocnú ruku,“ hovorí Ivana Koreňová s tým, že kto by mal záujem pomôcť, môže prísť 6. júna o 9.00 hod. „Ohnisko spolu so sedením potom bude slúžiť pre verejnosť ako miesto, kde je možné si opekať,“ doplnila Koreňová. Okrem ohniska má združenie v pláne obnovu oddychovej zóny a ihriska v Zechenterovej záhrade. „Sme však ešte úplne na začiatku. Záleží to od financovania,“ uviedla Ivana Koreňová.

Stavba ohniska v Zechenterovej záhrade sa uskutoční 6. júna.

Zechenter si chodí opekať.
Bud ako Zechenter a príď si tiež opieť.

Grand Prix na kárach či náučný chodník

OZ Zlaté líšky by okrem projektov obnovy okolia chcelo organizovať zábavné podujatie GRAND PRIX na kárach. „Nultý ročník sa mal konať už tento mesiac, no kvôli koronavírusu sme to museli odložiť o rok,“ vysvetľuje Ivana Koreňová. V máji 2021 by sa tak mohli konať nevšedné preteky, počas ktorých si zúčastnení zasúfažia na vlastnoručne vyrobených kárickách priamo na kremnickom námestí.

Jedným z väčších projektov združenia by mala byť obnova a osádzanie náučného chodníka v

Nultý ročník pretekov na kárickách by sa mal konať v máji 2021

Nultý ročník

GRAND PRIX

Šturci. „Šturec je veľmi atraktívne miesto v blízkosti mesta Kremnica späť s baníctvom. Našou predstavou je priblížiť ho ľuďom, aby sa sem vybrali na výlet či prechádzku. Radi by sme osadili tabule a vytvorili náučný chodník. Na tabuliach budú uvedené aj rôzne úlohy pre deti, a navyše každá z tabulí odhalí jednu z kremnických povestí o permoníkoch,“ približuje OZ Zlaté líšky na svojej stránke.

Združenie by v Kremnici v budúcnosti malo mať pod záštitou organizáciu podujatia Zóna bez peňazí. Medzi plánmi združenia sa nachádza projekt Kremnica v minulosti (porovnanie starých fotografií a súčasnosti na jednom mieste), ktorý by podľa Ivany Koreňovej mohol byť zaujímavý aj pre turistov.

Logo občianskeho združenia Zlaté líšky, autorkou je Eva Škandíková

ZLATÉ LÍŠKY

ZUŠ

J.L. Bellu v Kremnici
vám oznamuje, že

PRIJÍMACIE SKÚŠKY

sa budú konať v termíne od
24. augusta 2020 do
10. septembra 2020

Presný dátum bude zverejnený
najneskôr týždeň pred konaním skúšok

Môžete sa prihlásiť do týchto odborov:

- Hudobný odbor
- Výtvarný odbor
- Tanečný odbor
- Literárno-dramatický odbor

Elektronické prihlášky môžete vypíňať
už teraz až do termínu prijímacích skúšok
na adrese ZUŠ <https://zuskremnica.edupage.org/>

Kniha Kremnica v ranom novoveku poskytuje nevšedný pohľad do životov našich predkov

Veronika Chrienová

Známy kremniční historik Daniel Haas Kianička prichádza s novou publikáciou, ktorá pojednáva o živote v meste v 16. až 18. storočí. Ako v predošlých autorových dielach, aj tu čitateľ nájde zaujímavosti zo spoločenského života Kremničanov v období novoveku.

Publikácia Kremnica v ranom novoveku, ktorá vznikla aj vďaka príspevku mesta Kremnica, hneď v úvode vysvetľuje a definuje obdobie 16. až 18. storočia. „Veľá nie len hospodárskych a politických, ale aj sociologických javov je typických pre 16. až 18. storočie,“ vysvetľuje Daniel Kianička, ktorý sa práve na raný novovek zameriava aj vo svojej práci. „Najmä sa snažím zaoberať sa oblasťami ako kultúra a dejiny každodenného života. Na začiatku knihy je však aj kapitola, ktorá pojednáva o politických, hospodárskych a vojenských dejinách v ranom novoveku, aby si to čitateľ vedel zaradiť do súvislosti vývoja celej spoločnosti,“ vysvetľuje Kianička s tým, že v tomto období existovali veľké rodiny, čiže nie len rodičia a ich deti, ale aj starí rodičia, príbuzní, remeselníci, čel'ad', služobníctvo. Všetci títo ľudia vytvárali jednotný celok, v ktorom mali oveľa bližší vzťah ako my dnes. V takomto hospodárskom celku bol otec hlavou rodiny, žena/matka bola zodpovedná za vedenie celej domácnosti. „Nevýhodou možno bolo to, že sa vedeli navzájom efektívne kontrolovať a vedeli o sebe všetko,“ dodáva Kianička. Práve vzájomná kontrola obyvateľov mesta je aj jednou zo samostatných tém v knihe. „Zaujímavou kapitolou sú spory o česť. Kedysi to bola vážna vec, pretože mestá a dediny boli uzavreté

celky, v ktorých boli obmedzené možnosti živobytia. Navzájom sa ľudia nadmerne kontrolovali, čo malo svoj význam. Eliminovaná sa kriminalita či prílev ľudí, ktorí by narušili harmóniu celku. Dnes sa nelegálne alebo nekalé činnosti dajú ľahšie spochybniť, no vtedy obvinenie z takejto činnosti bolo veľmi závažné. Obvinený bol v podstate odsunutý na okraj spoločnosti, už si nikto nič u neho nekúpil, nikto ho neobslúžil v krčme. Keďže teda bola česť veľmi dôležitá, každé jej naštbenie sa hneď riešilo úradnou cestou na radnici. Vždy bol samozrejme za tým konkrétny úmysel, väčšinou ekonomický. V knihe nájdeme aj konkrétne príklady takýchto prípadov,“ hovorí autor knihy.

Väčšinu z textov, ktoré sú uverejnené v knihe, už predtým podľa slov autora boli publikované. „Boli to najmä domáce a zahraničné zbierky. Všetky som však vylepšil, rozšíril, doplnil,“ vysvetľuje Daniel Kianička. Kniha je určená širokej verejnosti, aj laikom, pre ktorých sú napríklad odborné pojmy vždy vysvetlené.

Konkrétne témy v publikácii sú potom rozdelené v kapitolách, čitateľ si prečíta o oblastiach každodenného života, akými sú napríklad hry, hygiena, katastrofy. „Snažil som sa vyberať také témy, ktoré odzrkadľujú život v danom období a aj tak, aby to súviselo s Kremnicou, napríklad o falzifikátoch mincí,“ doplnil autor.

Veľkú časť publikácie tvoria dejiny každodenného života. „Do dejín každodenného života patrí strašne veľá oblasť. Totiž pojem kultúra zahŕňa omnoho širšie spektrum, ako si možno ľudia uvedomujú. Kultúra sú všetky formy, akými sa človek vyrovnáva so svojim každodenným životom. Aj v publikácii som to rozdelil do viac častí, sú me-

dzi nimi napríklad kriminalita, hygiena,“ vysvetľuje Kianička.

Takmer na konci druhej polovice knihy nájdeme bibliografický výskum dvoch významných historických osobností, ktoré žili v Kremnici. Jedným z nich je Juraj Freiseisen, ktorého epitaf sa nachádza na Mestskom hrade v Kremnici. „Dostal som sa k nemu tak, že istý čas na hrad chodil pán, ktorý k epitafu pokladal kvetiny. Zistili sme, že je to jeho predok, ktorý má aj množstvo dokumentov o svojej rodine. Potom som začal aj ja skúmať viac o tejto osobnosti, ktorá patrila ku kremnickej meštianskej elite,“ hovorí Daniel Kianička.

Druhou osobnosťou bibliografického výskumu je kremniční banský majster, richtár a mecén Anton Körmendi.

PREZENTÁCIA NOVEJ KNIHY Z DEJÍN KREMNIC Z PERA DANIELA HAAS KIANIČKA!

Autor a kino Akropola v Kremnici Vás srdečne pozývajú na prezentáciu knihy Kremnica v ranom novoveku – Štúdie k dejinám kultúry a každodenného života v 16. – 18. storočí.

PODUJATIE SA USKUTOČNÍ 23. JÚNA 2020 O 17.00 HOD. V KINE AKROPOLA.

Jeho súčasťou bude rozprávanie o vzniku knihy a každodennom živote v Kremnici v minulosti (hry, hygiena, kriminalita, odievanie atď.) a knihu aj spoločne pokrstíme. Na podujatí si bude možné knihu aj zakúpiť a nechať si ju podpísať autorom.

Tešíme sa na Vašu účasť!

Úryvok z publikácie Kremnica v ranom novoveku poskytol jej autor Daniel Haas Kianička.

Špitály

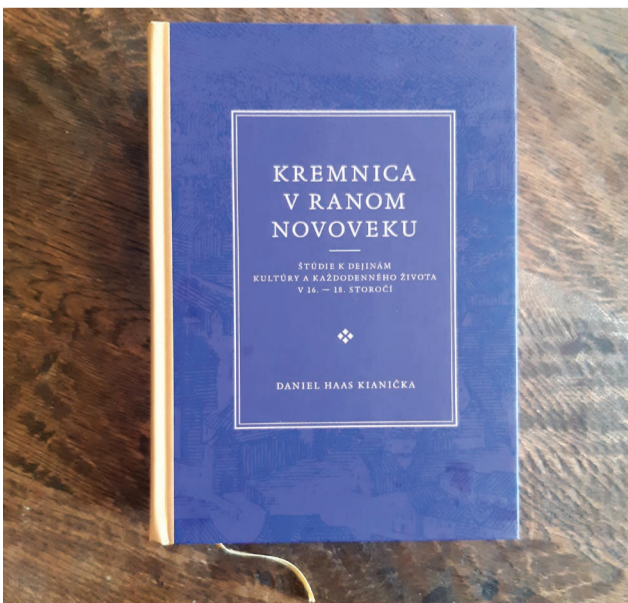
Miestami, kde boli zaopatrovaní starší, chorí a bezvládni ľudia, boli špitály, ktoré vnikli ešte v stredoveku a spájali v sebe funkciu sociálneho a zdravotného zariadenia.

V Kremnici fungovali v 18. storočí dva takéto špitály (nemocnice). Starší a známejší existoval pri Kostole sv. Alžbety v Dolnej ulici. Založil ho v roku 1382 kremniční fažiar, mešťan a komorský gróf Johelinus Craczer. Špitál finančne dotovali najmä bohatí kremniční mešťania a neskôr tiež samotné mesto. Novozaložený špitál podporil hmotne aj panovnícky dvor. Ešte v roku 1382 mu totiž kráľ Ľudovít I. daroval osadu Veterník so všetkými úžitkami. Podľa Historie domus, ktorú začal v roku 1742 písať gvardián františkánskeho konventu v Kremnici Benedikt Mayerl, starali sa v špitáli v tom čase o 10 chudobných a chorých.

V 18. storočí mesto Kremnica zvyklo tento špitál prenajímať. Napríklad v roku 1753 ho mal v prenájme Ján Michal Privorsky, a to za sumu 200 zlatých ročne. Z ním vyhotoveného vyúčtovania nákladov na vedenie špitála za uvedený rok sa dozvedáme čo-to viac o jeho prevádzke i o zaopatrovacích metódach. V špitáli v tom čase živil 8 ľudí – bývalého nočného strážnika Mondockha, Samuela Franckhfurthera, baníka Jána Konswaldta, manželku Mikuláša Murana, starú zvonárku a ženy Lemonovú, Zorkovskú a Schnellovú. Zaopatrzenie každého z nich stálo týždenne 3 grajciare. Nájomca Privorsky vynaložil ďalšie peniaze na zakúpenie farby do sklenených baniek, ako aj na zaobstaranie voskových sviec a loja do svätého hrobu, bavlny, 8300 šindľov a klinec na opravu strechy, 6 kachlíc od hrničara, ďalších voskových sviečok a 54 žajdlíkov vína na omše. Okrem toho boli vyplatené odmeny farárovi a kantorovi za vedenie bohoslužieb, ako i rôzne almužny – vyhoreným v

Hornej Vsi bola darovaná 3 a pol štvrtka jačmeňa a 1 a pol štvrtka zrna, starému chudobnému murárovi, jednému tesárovi, ktorý spadol zo stodoly, a baníkovi so zlomenou nohou zase vyplatili určité peňažné sumy, prvému z nich konkrétne na šaty. Keď sa v roku 1751 v špitálskom kostole renovoval svätý hrob, Kristián Bukovay dostal za stolárske a sochárske práce spolu 36 zlatých a 12 grajciarov a Juraj Stupka za maliarske a pozlacovacie práce 28 zlatých.

Vyúčtovania dokladajú, že správcovia alebo nájomcovia špitála sa museli starať o tri základné zložky viažuce sa k jeho chodu. Jednak museli zabezpečovať výživu (jedlo, víno) a jednak sa museli starať o zdravie pacientov (dokladajú to banky na prikladanie na telo), ako aj o ich duchovný život (bohoslužby, svätý hrob). Na starosti mali tiež údržbu špitálskych objektov (oprava strechy, kachlice na pec). Špitál pri Kostole sv. Alžbety bol v roku 1827 zreorganizovaný a bola v ňom nanovo zriadená nemocnica v modernom slova zmysle.

Druhý kremniční špitál založil v roku 1685 ostrihomský arcibiskup Juraj Selepčeni, pričom na jeho chod testamentárne odkázal úžitky zo svojich majetkov v Turčianskych Tepliciach a Slovenskom Pravne. Správcami tohto špitála zasvätenému sv. Jozefovi boli kremniční hlavní farári, ktorí vyplácali chudobným nazbierané „almužny“ a starali sa o príjmy, účty i samotnú nemocnicu. Medzi rokmi 1696 až 1780 mala arcibiskupské majetky v Turčianskych Tepliciach a Slovenskom Pravne v prenájme turčianska šľachta, ktorá za to vyplácala špitálu v hotovosti peniaze. Tomu patrili okrem toho aj priame výnosy z výčapu, mäsiarskeho trhu, obilného mlyna a polí a lúk v Turčianskych Tepliciach. Špitál mal pri meste Kremnica uložených 9000 zlatých, z ktorých dostával ročný 5%-ný úrok. Nemocnica bola zároveň oslobodená mestskou vrchnosťou od rôznych daňových bremien. Získané peniaze boli vynakladané na uspokojovanie potrieb hospitalizovaných, ale i na opravy špitála a údržbu kaplnky v Turčianskych Tepliciach.

Podľa citovanej Historie domus z roku 1742 bolo v špitáli sv. Jozefa v tom čase umiestnených 12 ľudí „oboch pohlaví“. Ako autor píše, boli to ľudia, ktorí „vo všeobecnosti alebo pre nejaké nešťastie, vek či telesnú vadu neboli si sami schopní zabezpečiť živobytie“. Budova pre špitál bola zakúpená od Zuzany Peverelyovej, a to v roku 1691 za sumu 1000 zlatých. Patril k nej i priestraný dvor s ohradou, vína pivnica a veľká záhrada, kde pacienti zrejme odpočívali. Čo sa týka stravovania, to sa poskytovalo spoločne a jeho súčasťou bývalo okrem potravín i podávanie vína, ako na to poukazuje existencia spomenutej vínnej pivnice. Od roku 1805 sa začali obyvateľom špitála poskytovať peniaze v hotovosti, za ktoré si sami zaobstarávali stravu. Pri špitáli sv. Alžbety, ako bolo uvedené, činili v polovici 18. storočia náklady na týždenné zaopatrzenie pacienta 3 grajciare. Pre porovnanie dodajme, že murársky majster v tom období zaraboval denne okolo 20 grajciarov a celá krava stála 6 – 10 zlatých (1 zlatý = 60 grajciarov).

Objavme staronový svet vecí

Mária Slašťanová, ZŠ Pavla Križku

Základná škola Pavla Križku je v meste známa aj svojimi aktivitami v prospech prírody. Máme ekoučebňu, školskú záhradu a separujeme odpad. V tomto školskom roku sa téme ochrany prírody venujeme aj prostredníctvom projektu Objavme staronový svet vecí. Tento projekt je realizovaný s finančnou podporou Zeleného vzdelávacieho fondu.

Hlavnou témou sú princípy obehového hospodárstva - minimalizuj, opätovne využívaj, recykluj. Vďaka projektu sa žiaci naučia, že opätovné využívanie, výmena, zdieľanie, požičiavanie, odmietanie jednorazových výrobkov, šetrenie energiami a potravinami, uprednostňovanie regionálnych vý-

robov majú veľmi pozitívny vplyv na životné prostredie. Chceme, aby deti na základe vlastnej skúsenosti prišli k poznaniu, že veci, ktoré považujú za odpad môžu byť ešte použiteľné a užitočné.

Podarilo sa nám uskutočniť väčšinu aktivít. Žiaci navštívili firmu Vetropack Nemšová, ktorá recykluje sklo a PR Krajné, v ktorom sa zhodnocuje textil na izolácie a protihlukové steny. Žiaci vytvorili podklady k informačným letákom a náučným tabuliam, ktoré budú súčasťou ekoučebne. V rôznych tvorivých dielňach sme zhodnotili odpadové materiály a vyrobili užitočné veci. Z plastových vrchnákov vzniklo náučné pexeso, zo starých záclon vrecúška na potraviny, zo sklenených pohá-

rov svietniky, opotrebovaných CD nosičov veselé zvieratká, z europaliet a pneumatík posedenie. Uskutočnili sme burzu vecí Blšák a Blšáček. Výťažok putoval do útulku pre zvieratká. Zakúpili sme časopisanú drogeriu a v okolí školy vysadíme ďalšie okrasné záhony. Veríme, že po návrate do školy dokončíme posledné aktivity - vycestujeme do ďalších firiem, ktoré zhodnocujú odpad a urobíme výstavku regionálnych produktov. Veríme, že ak si deti v detstve zvyknú na environmentálne zodpovedné správanie, budú tak konať aj v dospelosti. Ich tvorba nás naplnia optimizmom.

Odpad na Slovensku

ZŠ Pavla Križku

Slovák priemerne vyprodukuje viac ako 426 kg odpadu za 1 rok. Toto číslo každoročne stúpa a preto by sme sa mali naučiť predchádzať vzniku odpadu.

Predchádzanie vzniku odpadu

Existuje viac spôsobov ako predchádzať vzniku odpadu:

- premyslíme si pred nákupom koľko odpadu z neho vznikne a či ho vieme využiť, alebo odovzdať na recykláciu
  - vyhneme sa jednorazovým obalom a potravinám zbytočne baleným, ako napríklad ovocie, zelenina, pečivo
  - vyhneme sa igelitovým taškám
  - môžeme si označiť schránku s nápisom „nehadzujte reklamy“ a predísť tak odpadom z nepotrebných letákov
  - perá môžeme využívať najmä tie, ktoré umožňujú vymeniť náplň
  - kupujeme radšej drahšie výrobky, ktoré majú dlhšiu životnosť a dajú sa opraviť
  - uprednostňujeme nabíjateľné batérie a vyhneme sa tak nebezpečnému odpadu
  - pokiaľ je to aspoň trochu možné, skúsme postupne znížiť spotrebu výrobkov, ktoré sú balené v hliníkových plechovkách
  - do obchodu si zo sebou nosme vlastnú trvácnu tašku
  - ak už teda kupujeme balené výrobky, uprednostňujeme väčšie balenia výrobkov
- Určite si vieme uvedomiť, že každý z nás vyprodukuje veľké množstvo odpadu. Preto by sme sa mali snažiť dodržiavať tieto body, ako predchádzať vzniku odpadu a šetriť životné prostredie.

Samuel Leško, Gregor Alvin Oswald, 9.B

OČISTIME NAŠU PLANÉTU!!!

Zuzana Dobiasová

Siedmici chceli aj umeleckým slovom upozorniť na potrebu ekologického zmýšľania a správania sa ľudí. Zamerali sa na odpad, jeho separovanie a recykláciu. Utvorili pracovné skupinky a tu sú ich milé veršované výzvy pre nás všetkých:

Ciara Hella Fellah, Miriam Nagyová
Svet a plasty

Prírodu chránime,
keď odpad triedime.
Plast hádzeme do žltej,
plastovú fľašu hod' do nej.

Ak odpady netriedime,
živočíchy tým týrame.
Krásny pohľad býva,
keď korytnačka môže plávať aj dýchať.
Ale zlý pohľad môže byť,
keď korytnačky nebudú viac žiť.

Aj zvieratá sú živé tvory,
chcú žiť s nami na súši i v mori!
Nežijeme tu sami,
žijeme tu so zvieratami.
Keď odpad triedime,
prírodu chránime!

Lukáš Henžel, Daniel Hufka, Richard Ihring
Starostlivosť o Zem

Prírodu mám veľmi rád,
chránim ju a som jej kamarát.
Triedim odpad každý deň,
som rád, že Zemi pomôžem.

Koše rôzne farby majú,
ľudia do nich odpad dajú.
No neviem, či viete aj vy,
kde aký odpad patrí?

Papier hádzem do modrého
a plasty zas do žltého.
A na sklo je zas určená
farba koša zelená.

Aj vy, malé deti,
radšej triedte smeti.
Vy, dospelí, deti k tomu vedte,
dobrým vzorom pre ne budte!

Elisabeth Gretschová, Sofia Chlapovičová
Chráňme si prírodu

Prírodu si treba chrániť,
netreba ju vôbec kaziť.
Odpad treba separovať,
a nie ho do prírody vyhadzovať.
Zahodený v lese leží,
plast sa ani po sto rokoch nerozloží!

Aby mohli ryby plávať
a nie v odpade umierať.
Aby boli moria čisté,
aby bolo prežitie ľudstva isté.

Plasty ničia planétu,
dajme STOP jej ničeniu!

Soňa Veronika Juričková, Zuzana Rolková
Recyklácia

Recyklovať by si mal aj ty,
príroda sa ti za to odvdáči.
Každý odpad roztried' do správnej nádoby,
farby nádob spoznáš ako nič!
Plast hádz do žltej farby,
iný odpad tam nepatrí.
Do modrej nádoby hádz papier,
nehádz ho do našich Tatier!
A sklo patrí iba do tej
správnej farby zelenej!

Vážené predstavenstvo ELBA a. s.,

ďakujeme Vám, že ste sponzorským príspevkom podporili inkluzívne vzdelávanie v Základnej škole Pavla Križku v Kremnici.

V rámci projektu Úspešní v škole, úspešní v živote, ktorý je financovaný zo štrukturálnych fondov EÚ – OP Ľudské zdroje, zamestnávame inkluzívny tím. Traja asistenti, sociálny a špeciálny pedagóg tretí školský rok pomáhajú našim deťom. Povinnosťou školy je spolufinancovať projekt. Túto čiastku ste nám pomohli pokryť príspevkom vo výške 1 500 €. Za finančné prostriedky zriadime v triedach vzdelávacie a relaxačné kútiky. Umožnia príjemné učenie a aktívny oddych pre všetky deti vrátane detí so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami.

Mária Slašťanová za žiakov a učiteľov Základnej školy Pavla Križku v Kremnici

Čo nevidieť nás čaká neštandardný návrat do školských lavíc

ZŠ Angyalova – školská psychologička Veronika Sojáková

Ubehlo už niekoľko týždňov, čo sa nečakane ztvorili dvere nielen našej školy. Veľa z nás prežilo možno dni plné stresu, strachu a beznádeje. Zahlcovalo nás množstvo informácií, ale aj dezinformácií. Museli sme si zvyknúť robiť mnoho vecí inak a žiť tiež iným spôsobom, ako to bolo doteraz. Všetko sme to zvládli. Dokázali sme sa prispôbiť. Niekomu to išlo s prehľadom, niekomu to trvalo dlhšie.

Pomalý nás čaká návrat späť do reality, ktorý však nemusí byť až taký ľahký, ako sme si ešte v marci predstavovali. Niektorí si možno pomyslí, však deti sa do školských lavíc vracajú aj po dlhšej prestávke, keď sú veľké letné prázdniny. Akože je to teraz iné?

Prázdniny sú čas na oddych a regeneráciu síl. Deti sa nemusia každý deň učiť a pripravovať do školy. Môžu ísť slobodne von, stretávať sa so svojimi kamarátmi a navštevovať svojich starých rodičov. Ale teraz to neboli prázdniny, deti neoddychovali, nemohli sa stretávať s kamarátmi. Museli sa naučiť učiť sa úplne iným spôsobom, akým to bolo doteraz. Zrazu sa im ich pani učiteľky a páni učiteľia prihovárali cez internet a dokonca aj ich rodičia nad nimi stáli, aby zvládli pochopiť všetko učivo. Aj preto to tentokrát bude iné. Deti sa do školských lavíc nevrátia oddychnuté. Deti vypadli zo zaužívaného režimu, rýchlo sa museli adaptovať na nové podmienky. Stratili sociálny kontakt so svojimi rovesníkmi.

Bude to náročné nielen pre deti, ale aj pre učiteľov. Tí tiež zažili veľmi náročné obdobie. Tiež sa museli zo dňa na deň adaptovať na novú situáciu. Museli sa zrazu naučiť učiť inak. Mnohí sa pasovali aj s technikou. Doobeda učili a poobede sa školili. Popritom sa starali o svoje rodiny, varili a upratovali. Taktiež okrem svojich školských detí, učili aj svoje vlastné deti.

SALÓN < 55 kremnických výtvarníkov

NBS - MMM

Výstava je opäť sprístupnená a potrvá až do 2. augusta!

Výstava je otvorená v pondelok až piatok od 9:00 do 16:00 h.

Tešíme sa na Vás!

Niektoré momenty z vernisáže výstavy, ktorá sa uskutočnila vo štvrtok 20. 2. 2020 si môžete pozrieť vo fotogalérii:

NBS - Múzeum mincí a medailí Kremnica
požýva na výstavu

Salón <55 kremnických výtvarníkov 20. 2. – – 10. 5. 2020

po – pia 8.00 – 16.00 h
galéria NBS - Múzea mincí a medailí
Štefánikovo nám. 33/40, Kremnica

výstava pokračuje do 2. augusta

Tomáš Eniac CIGER
Peter DURBAK
Vladimír GANAJ
Zuzana HUFKOVÁ
Jan JANDA
Eva KARVAŠOVÁ
Michaela KOLLÁR-DANKOVÁ
Barbora KOLLÁROVÁ
Janka KOLLÁRIKOVÁ
Ján KONUS
Cyprián KOREN
Roman LUGÁR
Paulína PÉLYOVÁ
Vladimír PULIS
Andrea PULISOVÁ
Andrea ROLKOVÁ
Branislav RŇAI
Eva ŠKANDÍKOVÁ
Tomáš TULIS
Igor VALUŠKA
Katarína VALUŠKOVÁ
Klára VALUŠKOVÁ
Jozef MIHÁL

www.muzeumkremnica.sk

Opisované diela sú chránené autorským právom. Každá reprodukcia bez súhlasu autora je zakázaná. Fotografie sú chránené autorským právom. Každá reprodukcia bez súhlasu autora je zakázaná. Múzeum NBS je súčasťou Múzeja Kremnica a Medailovej školy Kremnica (MŠK). Múzeum NBS je súčasťou Múzeja Kremnica a Medailovej školy Kremnica (MŠK). Múzeum NBS je súčasťou Múzeja Kremnica a Medailovej školy Kremnica (MŠK).

DOČASNÉ OTVÁRACIE HODINY

EXPOZÍCIA LÍCE A RUB PEŇAZÍ

utorok — sob.: 10:00 — 13:00 / 14:00 — 16:30 h

MESTSKÝ HRAD — exteriér (areál) → zľavnené vstupné 1 € / 0,50 €

utorok - ned.: 10:00 — 12:00 / 13:00 — 16:30 h

GALÉRIA — aktuálna výstava Salón < 55 kremnických výtvarníkov

pondelok – pia.: 9:00 — 12:00 / 13:00 — 16:00 h

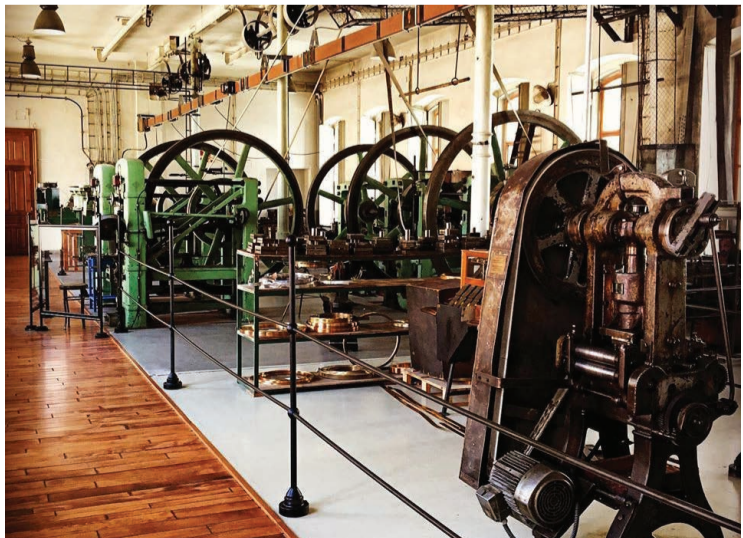
Pre aktuálne informácie o otváracích hodinách sledujte stránku
www.muzeumkremnica.sk a FB stránku NBS - MMM.

EXPOZÍCIA MINCOVNE KREMNICA OPÄŤ OTVORENÁ

Expozícia Mincovne Kremnica, š.p., je od 12. 5. 2020 znovu otvorená pre návštevníkov, a to v troch časoch o 9.00, 11.00 a 12.30 hod. Treba však zdôrazniť, že pre návštevníkov budú platiť prísne bezpečnostné pravidlá:

1. nosenie ochrany úst, nosa a rúk v priestoroch expozície
2. dezinfekcia rúk pri vchode do predajne
3. dodržiavanie povinného odstupu min. 2 metre
4. v priestoroch expozície sa môže nachádzať najviac 8 návštevníkov, preto je potrebné sa na prehliadku nahlasovať telefonicky na číslo 045/6787875.

text a foto: Mincovňa Kremnica

MÚZEUM OTVORENÉ OD 15. MÁJA 2020 !

NBS - MÚZEUM MINCÍ A MEDAILÍ KREMNICA

Jún v Akropole

Filmy, koncerty, divadlo...pod jednou strechou

Všetky podujatia budú realizované v zmysle aktuálnych nariadení Úradu verejného zdravotníctva SR

Podujatia kultúrneho centra
podporil z verejných zdrojov
Fond na podporu umenia

u. fond
na podporu
umenia

PREDPREDAJ.sk

ARBO
VÝSTRAHY
FM

TICKET LIVE

SOS

KREMNIČKA

SR

ELBA

rooline

ELBA

ELBA

ticketportal

RADIO FM

RADIO FM

Letné kino

Sviňa

SOBOTA 13.6. o 21.00

Film podľa bestselleru Árpáda Soltésza Sviňa.

Malebnú krajinu kdesi pod horami ovládajú vysokopostavení zločinci, ľudia prepojení politikou, mafiou, ale aj s políciou, súdmi a veľkými kšeftami. Závislá tínedžerka zmizne z resocializačného centra, no nikomu nechýba. O nútenom sexe a drogách chce povedať na políciu, ale pošlú ju preč. Vyhladá novinára, ktorý sa pustí do rozplietania neuveriteľnej chobotnice zločinu, mafie, vydierania. Slovensko, 2020, 104 min

Vlastníci

PIATOK 26.6. o 21.00

Komédia pre tých, čo to nezažili. Dráma pre tých, ktorí tým žijú.

Mnohí majitelia bytov to poznajú z vlastnej skúsenosti. Hrdinami filmu Vlastníci sú totiž práve majitelia. Majitelia bytov v staršom činžovom dome, ktorí sedia na domovej schôdzi a pokúšajú sa o nemožné. Vyriešiť vo vzájomnej zhode problémy týkajúce sa správy ich domu.

Česko, 2019, 97 min

Koncert

27. jún, 20.00

AMC TRIO

Koncert TOP slovenskej jazzovej kapely, ktorá na svojom najnovšom albume hostí výnimočné mená svetového jazzu.

Keďže sa tento rok festival Kremnická Jazzda neuskutoční v pôvodnom rozsahu, budeme realizovať počas leta niekoľko sólových koncertov, ktoré budú pripomenkou tohto kremnického podujatia.

Prezentácia knihy

23. jún, 17.00

DANIEL HAAS KIANIČKA KREMNIČKA V RANOM NOVOVEKU

Autor a kino Akropola v Kremnici Vás srdečne pozývajú na prezentáciu knihy Kremnica v ranom novoveku – Štúdie k dejinám kultúry a každodenného života v 16. – 18. storočí. Súčasťou bude rozprávanie o vzniku knihy a každodennom živote v Kremnici v minulosti (hry, hygiena, kriminalita, odievanie atď.) a knihu aj spoločne pokrstíme. Na podujatí si bude možné knihu aj zakúpiť a nechať si ju podpísať autorom. Tešíme sa na Vašu účasť!

Kvízy

12. jún, 20.00

AKROPOLA KVÍZ VOL. 43

21. jún, 16.00

RODINNÝ KVÍZ VOL. 3

Prednáška

2. jún, 17.30

UMELECKO-HISTORICKÉ PRVKY TRADIČNEJ KREMNIČKEJ ARCHITEKTÚRY / D. H. KIANIČKA /

Bývalý Kapustovský dom v Kremnici, bol to unikátny barokový objekt s pôvodným najmenej 300-ročným krovom, murovaným štítom a klenbami, zbúraný bol v roku 2018.

Prednáška spojená s prezentáciou najnovšieho čísla časopisu Kremnický letopis - na tému: miznúca kremnická architektúra. V časopise je popísaných a fotograficky zdokumentovaných 11 historických domov, ktoré boli v Kremnici zbúrané za posledných 15 rokov.

Kremnica je významnou pamiatkovou rezerváciou a je hodnotná aj tým, že má dva základné typy historickej architektúry - meštiansku a banickú. Prvá z nich má pôvod v stredoveku a je charakteristická tým, že pri jej budovaní boli využívané umelecko-architektonické prvky najlepšej dobovej kvality. Banická architektúra je vzácna tým, že Kremnica zrodila špecifický banický dom, ktorý sa nevyskytuje nikde inde na svete. Tento typ domu má typické pavlače na poschodiach a, čo je prekvapivé, aj v pri stavaní týchto domov boli využívané viaceré umelecko-historické prvky. V prednáške budú prezentované jednotlivé umelecké prvky, budú zhodnotené, zdôraznený bude ich význam z hľadiska dejín výtvarného umenia a prednášajúci sa zamyslí aj nad tým, ako by ich bolo možné využiť pri prezentácii dejín umenia v meste a v rámci novej, na tradície nadväzujúcej architektonickej výstavby.

ticketportal

RADIO EXPRES

SILNÉ REČI
STAND-UP COMEDY SHOW

20. JÚN 2020

KREMNIČKA / KINO AKROPOLA

Začiatok 19:00h / Vstup: 12 €

www.silnereci.sk

Knižnica Jána Kollára 95 ročná

Alžbeta Madudová

„Verejná knižnica, miestna brána k poznatkom, je základnou podmienkou pre celoživotné vzdelávanie, nezávislé rozhodovanie a kultúrny rozvoj jednotlivca a sociálnych skupín.“

(Manifest IFLA/UNESCO o verejných knižniciach, 1994, s. 1)

V januárovom čísle Kremnických novín sme stručne načrtli, ako a prečo vznikla prvá verejná knižnica v Kremnici **Mestská verejná knižnica Jána Kollára**. V májovom čísle KN Vám prinášame informácie o významnej udalosti v živote knižnice — o **ustanovujúcej schôdzi mestskej knižničnej rady**. Zvolal ju vtedajší starosta mesta Kremnica Jozef Horváth a konala sa 29. mája 1925, teda presne pred 95 rokmi. Vo svojej monografii „Mestská verejná knižnica Jána Kollára v Kremnici /1925-1948/“ na s. 9-10 Mgr. Klára Kislingerová, dlhoročná riaditeľka KJK, o schôdzi uvádza tieto fakty:

Program:

1. Otvorenie
2. Oznam o kooptácii 3 členov
3. Ustanovenie knižničnej rady
4. Voľby: predsedu, pokladníka, jednatel'a
5. Prerokovanie návrhu na knižničný poriadok
6. Prerokovanie návrhu na pravidlá pre vypožičiavanie kníh
7. Vypísanie súbehu na miesto knihovníka
8. Prevzatie zakúpenej knižnice
9. Stanovenie miesta a času pre vypožičiavanie
10. Voľné

Do slovenskej knižničnej rady zvolilo mestské zastupiteľstvo:

Dr. Vladimíra Tomana, Alexiusa Lacku a vedúceho notára Viliama Rappensbergera. Ostatní členovia boli doplnení kooptáciou a to Václav Jankovec, Oskár Ivanovich (aj pokladník), Jozef Cíger (Hronský).

Do nemeckej knižničnej rady boli zvolení:

František Tonhäuser a vedúci notár Viliam Rappensberger. Kooptovaní boli Ján Holčík a Anton Prokein (aj pokladník).

Členovia knižničnej rady boli súčasne členmi mestskej rady. Za KNIHOVNÍKA bol na základe súbehu vypísaného knižničnou radou zvolený Juraj Myňár, odborný učiteľ hluchonemých v Kremnici.

Premostili sme k nám snáď k najbližšej téme a tou je KNIHOVNÍK, ako taký.

Vykonávacie nariadenie vlády ČSR z 25. novembra 1919 malo pre riadenie verejných knižníc osobitný význam. Pojednávalo o kvalite knižničných fondov. Určovalo, že v knižnici by malo byť aspoň 20 % literatúry náučnej a vylúčilo z fondov literatúru bezcennú, pornografickú, tendenčne znevážujúcu spoločenské skupiny alebo vrstvy, a tiež literatúra protištátna sa do fondov knižníc dostať nesmie (Pasiar 1977, s. 293). Tiež sa v ňom od obcí žiadalo, aby sa postarali o miestnosti pre knižnicu, aby tieto boli dôstojne a účelne upravené, nemali sa nachádzať v budovách hostincov, alebo v súkromných bytoch. Nariadenie sa venovalo aj

problematike príručných knižníc a čítární. Hovorilo sa v ňom aj o podmienkach vypožičiavania kníh, o knižničných poriadkoch, o knižničných radách, o knižniciach národnostných menšín, o ústredných knižniciach, o kontrolných orgánoch nad knižnicami.

Veľká pozornosť v tomto nariadení je venovaná práve KNIHOVNÍKOVI, na ktorého boli kladené takéto požiadavky:

KNIHOVNÍK mal byť osoba, ktorá ovláda literatúru, pozná knihovnícku agendu a svojim zjavom nevzbudzuje odpor. Pre väčšie mestské knižnice sa mala za knihovníka ustanovovať osoba aspoň so stredoškolským vzdelaním, ktorá po jednoročnom odbornom štúdiu mala vykonať knihovnícku skúšku. Aj v menších obciach sa mala za knihovníka ustanovovať osoba s meštianskou školou, odborným kurzom a štátnou knihovníckou skúškou. Tieto požiadavky mohlo Ministerstvo školstva a národnej osvety zmierniť pre dovtedajších knihovníkov, ale len do 1. januára 1926, a to iba v prípade, že sa títo knihovníci preukázali svojou praktickou kvalifikáciou a znalosťou literatúry.

Knihovník za svoju prácu, ak ju konal aspoň tri hodiny v týždni ... mal byť honorovaný ..., v knižniciach obcí s vyše 10 000 obyvateľmi knihovník mal byť obecným odborným úradníkom, čiže knihovníctvo malo byť jeho povolaním. Ak boli v obci aspoň traja knihovníci, spolu tvorili knihovnícky zbor, ktorý vysielal svojho zástupcu — predsedu do knižničnej rady. (Pasiar 1957, s. 152-153).

Pramene:

- KISLINGEROVÁ, Klára, 1995. Mestská verejná knižnica Jána Kollára v Kremnici /1925 - 1948/. Kremnica: Okresná knižnica Jána Kollára v Kremnici.
- ISBN 80-85141-32-9.
- Manifest IFLA/UNESCO o verejných knižniciach, 1994. [online]. [cit. 2016-07-13]. Dostupné z: http://www.infolib.sk/files/Novy_portal_infolib_subory/dokumenty_ifla/manifest_ifla_unesco_o_verejnych_knizniciach.pdf
- PASIAR, Štefan, 1957. Dejiny slovenských ľudových knižníc. Martin: Osveta.
- PASIAR, Štefan, 1977. Dejiny knižníc na Slovensku. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo.

MINIKVÍZ O KNIŽNICI

Priatel'ia, pripravili sme pre vás niekoľko kvízových otázok z histórie 95-ročnej Knižnice Jána Kollára. Pôvodne sme ho chceli uverejňovať postupne v štyroch pokračovaniach. No knižnica mieni a koronavírus mení. Keďže bola pretrhnutá kontinuita vydávania Kremnických novín, v tomto májovom čísle prinášame všetkých 12 otázok naraz. Ten, kto správne odpovie na všetky otázky, bude zaradený do nášho žrebovacieho klobúka a ten, kto bude vyžrebovaný, **získa zaujímavú cenu**.

Odpovede na otázky nájdete v KJK, alebo na našej webovej stránke. Môžete ich zasielať na mailovú adresu madudova@kjjk.sk, alebo osobne prinešť na Oddelenie literatúry pre dospelých.

OTÁZKA Č. 1

V KTOROM ROKU BOLA ZALOŽENÁ PRVÁ VEREJNÁ KNIŽNICA V KREMNICI?

OTÁZKA Č. 2

AKÝ NIESLA NÁZOV?

OTÁZKA Č. 3

KTO BOL JÁN KOLLÁR?

OTÁZKA Č. 4

KTORÉMU KREMICKÉMU STAROSTOVI PRIPADLA POVINNOSŤ ZALOŽIŤ MESTSKÚ VEREJNÚ KNIŽNICU JÁNA KOLLÁRA?

OTÁZKA Č. 5

KTORÉ Z KREMICKÝCH SPOLKOV POSKYTLI SVOJE KNIŽNICE ZA ÚČELOM ZALOŽENIA MESTSKEJ VEREJNEJ KNIŽNICE JÁNA KOLLÁRA?

OTÁZKA Č. 6

KTORÉ ODDELENIA KNIŽNICE BOLI ZRIADENÉ V ROKU 1925 A V ROKU 1927?

OTÁZKA Č. 7

AKO SA VOLAL PRVÝ KNIHOVNÍK MESTSKEJ VEREJNEJ KNIŽNICE V KREMNICI?

OTÁZKA Č. 8

ČO SA STALO ZAČIATKOM 50-TYCH ROKOV S KNIŽNICOU?

OTÁZKA Č. 9

VYMENUJTE PRVÉ DVE VEDÚCE OSOBNOSTI NOVODOBEJ HISTÓRIE KNIŽNICE, KTORÉ CELÝ SVOJ PRACOVNÝ ŽIVOT ZASVÄTILI KJK.

OTÁZKA Č. 10

KDE SÍDLILA KJK V ROKOCH 1953-1985 A KDE SÍDLI V SÚČASNOSTI?

OTÁZKA Č. 11

V KTOROM MESTE SÍDLILO ODDELENIE POLITICKEJ LITERATÚRY?

OTÁZKA Č. 12

KNIŽNICA POČAS SVOJEJ EXISTENCIE NIESLA RÔZNE NÁZVY. V KTOROM ROKU SA KOLLÁROVO MENO OPÄŤ VRÁTIL DO OFICIÁLNEHO NÁZVU NAŠEJ KNIŽNICE?

NA ZÁKLADE ROZHODNUTIA BANSKOBYSTRICKÉHO SAMOSPRÁVNEHO KRAJA JE V TOMTO OBDOBÍ KNIŽNICA JÁNA KOLLÁRA OTVorená V UPRAVENÝCH OTVÁRACÍCH HODINÁCH:

PONDELOK:	8,00 — 12,00	13,00 -17,00
UTOROK:	8,00 — 12,00	13,00 -17,00
ŠTREDA:	8,00 — 12,00	13,00 -17,00
ŠTVRTOK:	8,00 — 12,00	13,00 -17,00
PIATOK:	8,00 — 12,00	13,00 -17,00

**12,00 — 13,00 HYGIENICKÁ DEZINFEKČNÁ PRESTÁVKA
ČITÁREŇ OŠŤAVA NAĎALEJ ZATVORENÁ Z HYGIENICKÝCH DÔVODOV**

Elektronické výpožičky

Odkiaľkoľvek, kedykoľvek a zdarma
Viac ako **8 500 e-kníf**

NA BICYKLI PO KREMNICKÝCH VRCHOCH.

Tipy od Kremničanov pre začiatočníkov aj pokročilých

Veronika Chrienová, mapa: www.mapy.cz

Igor Valuška a Roman Béreš sa pre Kremnické noviny podelili o svoje tipy na cyklistickú turistiku. Roman Béreš tiež poradí, ako sa doma starať o bicykel.

Ľahšie trasy pre nenáročných

Pre Kremničanov je Skalka dobre známym východiskovým bodom nie len na pešiu turistiku, ale aj na bežky či cyklistiku. „Jednou z jednoduchších trás je po vyvezení sa na Skalku prejsť cez Kraľule a Kremnické Bane do Kremnice,“ odporúča Roman Béreš z Cyklosanté v Kremnici. „Trošku náročnejšia trasa je zo Skalky okolo Tunela do Turčeka a potom okolo priehrady, popri Strede Európy sa potom dá vyjsť naspäť,“ hovorí Béreš a dodáva, že v okolí priehrady sú aj pekné výhľady. Na týchto trasách sa vo väčšine prípadov dá orientovať podľa značiek.

„V okolí Kremnice sú príjemné a známe okruhy ako napríklad na Nevoľné, dole na lhráč, cez Jastrabú,“ hovorí Béreš s tým, že takýto okruh má približne niečo cez 20 kilometrov. „My chodíme často na Nevoľníčné, odtiaľ cez družstvo na Štós, odkiaľ sa dá prejsť aj na Hostinec,“ navrhuje tiež Roman Béreš. Táto trasa však nie je označená, preto je dobré si ju dopredu pozrieť na mape. Ďalšou možnosťou je trasa smerom na Kalváriu, ktorá sa dá prejsť aj s deťmi. „Odporúčam tiež cestu na Kremnické Bane, odkiaľ sa dá prejsť na kunešovské lúky, kde je krásna bicyklovačka,“ dodáva Béreš.

Všetky tieto trasy sa podľa Romana Béreša dajú prejsť aj na čoraz populárnejších elektrobicykloch. „V Kremnici vždy musíte ísť do kopca, nech sa vydáte kamkoľvek. Preto sú elektrobicykle aj tu obľúbené,“ vysvetľuje. „Na elektrobicykli si viete nastaviť režim, čiže záleží od cyklistu, akú pomoc motorčeka si zvolí. Ak si však motorček vypnete, je to náročnejšie bicyklovanie než na bežnom bicykli, keďže tie sú váhou ľahšie,“ hovorí Béreš.

Niečo pre pokročilých cyklistov

Kremničan Igor Valuška sa dostal k objavovaniu náročnejších cyklistických trás v časoch, keď začali byť populárne GPS navigácie. „Kúpil som si Garmin, kde bola aj topomapa. Vždy som si prešiel trasu a keď som natrafil na neznámu odbočku, poznačil som si ju a nasledujúci raz som išiel tam. Tak mi vznikla taká pavučina celého pohoria,“ hovorí s úsmevom Igor Valuška a dodáva, že trasy si aj nahráva a ukladá ich do vlastných máp. Pre Kremnické noviny Igor prezradil pár trás vhodných pre pokročilých cyklistov.

„Ďalej za hrádzou na lhráči sa rozdeľujú doliny. Naľavo je Vápenná a napravo Čierna voda,“ od-báča sa pri takej chate na lhráč - Píle. Vápenná

vedie pod chatu Hostinec, no záver trasy si treba predstavovať skôr divokejšie. Končí sa tam asfaltka a miestami si možno niekto bude musieť bicykel potlačiť. Nie je to veľmi dobre turisticky označené, no s navigáciou by to nemusel byť problém. Čierna voda už je označená pre turistov, celou dolinou vedie asfaltka až k záveru, kde nájdeme drevosklad. No a odtiaľ buď tlačíme bicykel až na Rudnú Polanu, ale dá sa prejsť aj po hrebeni,“ opisuje ihráčske doliny Igor Valuška. Tieto dolinky sa všetky zbierajú na Hostinec alebo ku Trom krížom. Majú spoločné to, že ich záver je vždy divokejší, preto je vhodný pre cyklistov, ktorí hľadajú adrenalínovejšie zážitky.

„Ďalšou dolinkou je Suchá, ktorá je naozaj krásna. Túto jedinou na zimu neupravujú, pretože neslúži bežkárom. Zo Suchej doliny sa dostaneme nad Železnú Breznicu, odkiaľ sa vieme dostať do ďalších krásnych dolín. Sú tam nádherné lúky, je tu čo obdivovať,“ hovorí Igor Valuška. Podľa neho nie je problém stretnúť medvede, ktorých sa tu pohybuje množstvo. Treba preto zvýšiť pozornosť. „Suchou dolinou sa teda dostaneme k lúkam pod Jablonkou, kde je križovatka. Keď cez ňu pôjdeme hore smerom na Brestovú, prejdeme cez prales Mláčik. Cez Mláčik pretlačíme bicykel asi 400 metrov, je to tam čarovné. Celý čas križujeme červenú turistickú značku, ktorá ide celým hrebeňom až ku Kováčovej. Po tejto značke prideme naspäť na Skalku cez Brestovú a na Tri kríže,“ opisuje Igor Valuška. Ak sa vyberiete cez Suchú dolinu, celý okruh by mal mať okolo 45 kilometrov.

Bicyklovanie s malými deťmi

Cyklisti, ktorí sa na trasu vyberajú s malými deťmi, väčšinou zvažujú vozík alebo sedačku na bicykel. „Myslím, že vo vozíku má dieťa väčší komfort, zároveň je kryté pred prípadným nepriaznivým počasím. Je to však menej pohodlné pre cyklistu, pretože len samotný vozík má okolo 20 kg,“ hovorí Roman Béreš. „Sedačky sú zároveň obmedzené pre deti do 22kg, do vozíka môžeme dať aj ťažšie dieťa,“ dodáva.

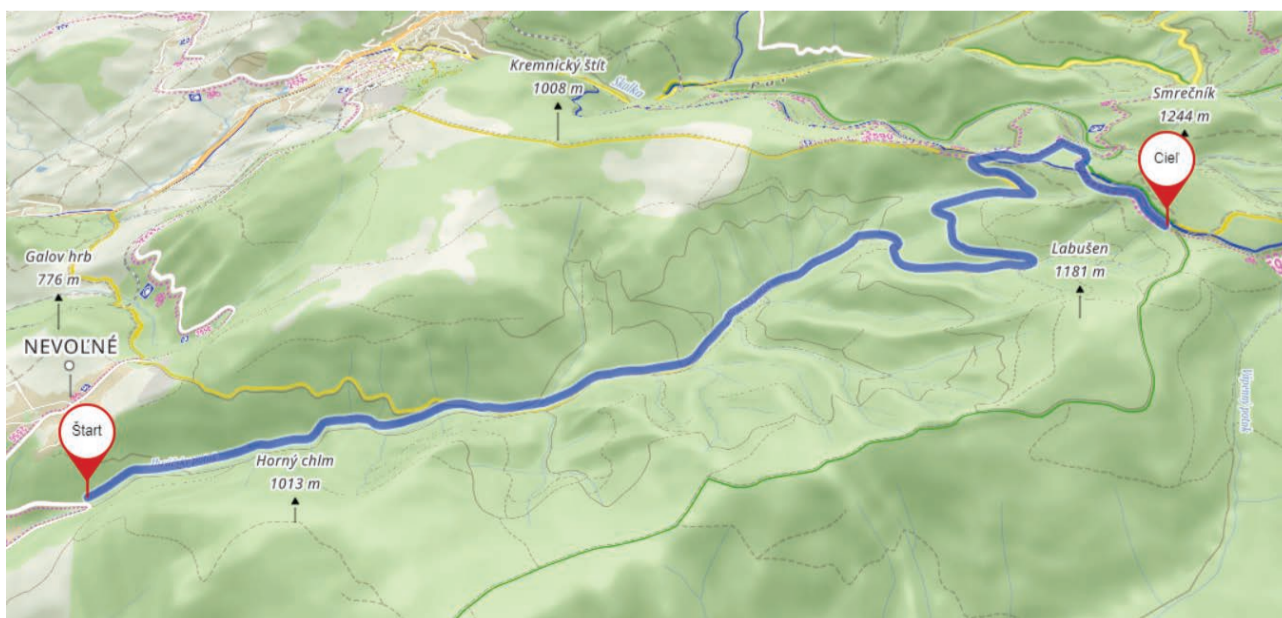
Sedačky sú zase vhodnejšie do lesného terénu. „Existujú sice odpružené vozíky, ale aj tak si neviem predstaviť s tým ísť napríklad na Kalváriu,“ hovorí Béreš.

Ako sa starať o bicykle

„Pred jazdou by sme mali aspoň vizuálne bicykel skontrolovať, či nie je natrhnuté lanko, skontrolovať tlak v pneumatikách. Príslovie – čistota je pol života – neplatí len pre ľudí, ale aj pre bicykle. Bicykel by nemal byť príliš zablatený. Hneď, ako sa vám niečo nezdá, treba ísť do servisu,“ odporúča Roman Béreš z Cyklosanté. Retiazku je podľa neho potrebné namazať približne po 100 kilometroch, najmä keď sú trasy prašné. „Retiazku si najskôr handričkou očistíme a nastriekame sprejom, prípadne prejdeme olejkom,“ hovorí Béreš. Keď má bicykel kotúčové brzdy, treba dávať pozor, aby sa masť do nich nedostala.

Béreš odporúča skontrolovať gumičky alebo platničky na brzdách. „Opotrebovanie brzd budete počuť pri používaní, vtedy už treba gumičky vymeniť,“ dodáva. „V prvom rade prízvukujem, že je dobré udržiavať bicykel čistý,“ opakuje Roman Béreš s tým, že je lepšie bicykel očistiť handrou ako pod prúdom vody. Následne ho vysušime a natrieme retiazku. Najčastejšie podľa Béreša do servisu prichádzajú bicykle s defektom, prípadne s poškodenými alebo opotrebovanými brzdami.

Právo výčapu vína kremnických „Ringbürgerov“

Daniel Haas Kianička

Text vznikol na objednávku Martina Varhaňovského, ktorý od roku 2002 pokračuje v tradícii Ringbürgerov v Kremnici.

Kremnickí mešťania sa zaoberali popri baníctve a mincovníctve aj remeslami a obchodom. K ich najvýnosnejším právam patrilo právo výčapu vína v meštianskych domoch na hlavnom námestí. Prírodzene, Kremničania sa v minulosti nevenovali len práci, ale i oddychu. Vo svojom voľnom čase, ktorého na rozdiel od starších predstáv nemali nedostatok, sa venovali aj zábave — hodovaniu s tancom a hudbou či rôznym hrám. Svedčí o tom aj zápis z tzv. Kremnického kódexu z 2. polovice 14. storočia, ktorý bol súčasťou farskej knižnice v Kremnici. V preklade z latinčiny znie: „Ten spev Boha dôstojný nikdy nepáči sa Bakchovi. Z révy ozajstnej, čo dá čaše života, hej!“ Víno teda tvorilo každodennú súčasť života mešťanov v minulosti. Mená najstarších majiteľov domu č. 12 na kremnickom hlavnom námestí zostávajú zahalené rúškom anonymity. Isté je však, že ako patricijom bývajúcim v meštianskom dome na námestí im patrilo spomenuté právo výčapu vína, prostredníctvom ktorého udržiavali bez rizika časť svojho kapitálu získaného z banskej a obchodnej činnosti v obeh. Toto tzv. malé regálne právo postúpené mešťanom panovníkom vlastnili v Kremnici pôvodne výlučne tzv. Ringbürgeri žijúci na námestí. Na samotný výčap vína si títo mešťania samozrejme najímali osobitných výčapníkov. V daňovom registri z rokov 1442–1443 sa uvádza v meste 19 výčapníčiek vína a 1 krčmár. Zmienka o víne je už v najstaršej listine kremnickej mestskej kancelárie z roku 1331, v ktorej sa uvádza, že banský podnikateľ Jeclinus z Olfu dlhoval obchodníkovi Štefanovi Marsilymu pôvodom z Florencie 4 sudy vína. Víno sa v stredoveku dovážalo do Kremnice predovšetkým z vacovsko-novohradsko-hontianskej oblasti. Zdá sa, že v uvedenej oblasti aj sami kremnickí mešťania vlastnili viaceré vinice. Podľa poplatkov mešťanov za dovoz vína kremnickému komorskému grófovi z roku 1415 vieme, že v tom roku bolo do Kremnice dovezených 203 sudov vína. Spotreba vína v meste bola teda značná. Zisky z obchodu s vínom malo aj samotné mesto, ktoré vyberalo od každého sudu daň 2 zlaté a od každej pivnice spravidla 4 zlaté, daň platili aj výčapníci. V roku 1442 bolo na námestí 18 vinných pivníc, v roku 1450 20. Kráľovná Beatrice Krem-

ničanom v roku 1496 zdôraznila, že výčap vína smú mať v meste iba banskí podnikatelia, ktorí týždenne investujú do baníctva najmenej 2 zlaté. Pre porovnanie uvedme, že vidly stáli v tom období cca 1 groš (1 zlatý = 25–26 grošov), podkova pol groša, merica pšenice (53,5 l) 6 grošov, máz (3,35 l) vína 4 groše, tesár zarobil denne 3 groše, okopávať vinogradu 1,5 groša. Z listiny z roku 1519 sa dozvedáme, že Kremnica mala v tom čase vo Verovciach v Novohrade vlastného vincúra Petra Webera. Kremnica využívala víno aj ako reprezentačný prostriedok. Napríklad v roku 1423 richtár Jakub Drusel kúpil po ceste do Zvolena 1 sud vína určený kráľovi Zigmundovi Luxemburskému. O rok neskôr panovník navštívil Kremnicu. Pri tejto príležitosti na honor, pohostenie a prípitok minul kremnický richtár 100 zlatých.

VÍNO A KAŽDODENNÝ ŽIVOT KREMNICKEJ MEŠŤANOV

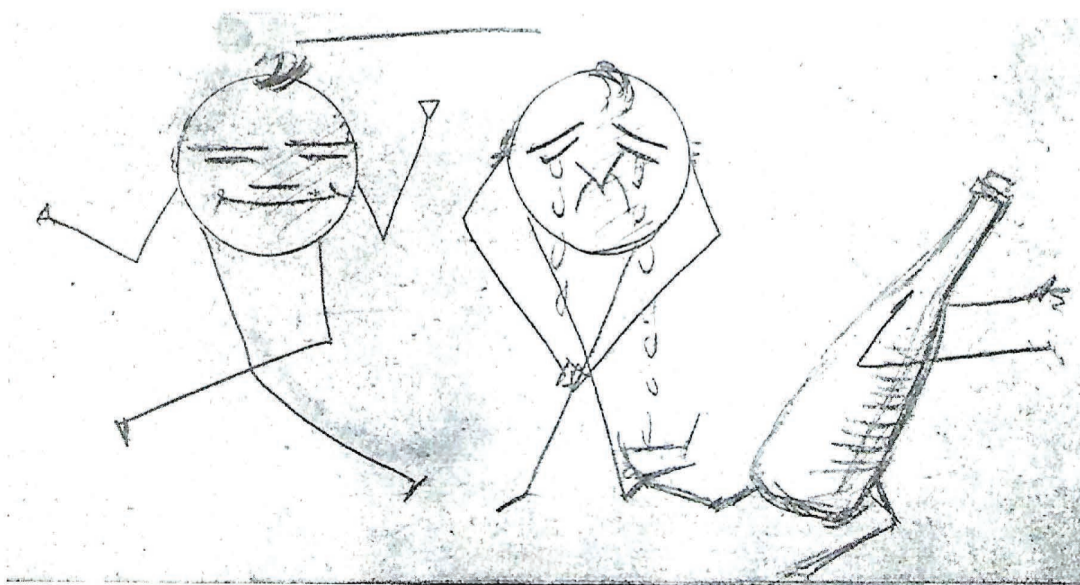
Víno hralo v živote Kremnice vždy dôležitú úlohu. Bolo zdrojom príjmov mešťanov, zriedlom zábavy, ale i prameňom rôznych problémov vyplývajúcich z jeho prílišnej konzumácie. Získať právo výčapu vína nebolo jednoduché. O toto právo mal napríklad záujem aj kremnický školský rektor Magister Matúš Rakšány, rodák z Rakše v Turci. Jeho druhá manželka po otcovi zdedila a sčasti odkúpila na námestí bývalý tzv. nanticoviovský dom, neskôr prevzala aj ďalší otcovský tzv. lorbererovský dom, ktorý stál takisto na námestí. V nich plánoval začať Rakšány predávať víno a pivo. Napriek viacerým prosbám (medzi rokmi 1659 až 1661) mu kremnická mestská rada právo výčapu ako učiteľovi nepovolila.

Vínom posilnení muži a mládenci dokázali občas v meste narobiť peknú šarapatu. Jedného dňa v auguste v roku 1646 popíjali viacerí starší žiaci kremnickej latinskej školy do noci víno v pivnici u Maschkovej. Zároveň sa v pivnici u Röschovej posilňovali alkoholom komorskí pisári. Potom ako sa obe skupinky stretli na ulici, došlo medzi nimi k hádke, pričom do sporu sa zamiešali aj mestskí strážnici. Žiaci sa utiahli do školy, na ktorú zaútočili mečmi ozbrojení pisári, vylomili dvere a zbili niektorých študentov. Na sťažnosť školského rektora nariadila mestská rada, aby obe spomenuté pivnice boli zatvárané už o deviatej hodine večer. Víno tvorilo neoddeliteľnú súčasť každodenných

i slávnostných tabúl. Dôležitú úlohu zohralo víno napríklad i pri známej návšteve cisára Františka Lotrinského v Kremnici 8. a 9. júna roku 1751. Návšteva mala pre Kremnicu veľký význam, pretože bola výrazom panovníkovej podpory baníctvu. V meste boli pri príležitosti návštevy zriadené tri hlavné hodovné tabule — jedna v tzv. Rothovskom dome v susedstve domu č. 12 pre 100 osôb, druhá na Mestskej radnici a tretia najdôležitejšia v komorskom dome, teda mincovni. Tam sa uskutočnil aj privítací slávnostný obed so slávnostným prípitkom. Počas stolovania panovníka obsluhoval samotný kremnický richtár Matej Windisch a tu najší banský majster Anton Körmendy. Nad plynulou dodávkou vína ku konzumentom dohliadali zvláštni inšpektori — mešťania Kristián Bukovay, Matej Bukovay, Ján Juraj Maurer a Székelyhidy. Víno a pivo boli počas návštevy zložené v pivnici mestskej radnice. Podávalo sa viacero druhov vína, medzi nimi i slávne tokajské víno. Z alkoholických nápojov sa pil aj tzv. rozoliš (likér).

Je všeobecne známe, že v Kremnici na nižšom gymnáziu študoval medzi rokmi 1806 — 1808 neskôr slávny básnik Ján Kollár. Menej známe už však je, že sa Kollár — podľa vlastných slov — jedynkrát v živote opil práve v Kremnici. Jeho spoložiak Ján Kastner ho pozval na slávnosť skladania mäsiarskej majstrovskej skúšky jeho príbuzným, kremnickým meštianskym synom Rothom. Ten jediným úderom pravej ruky do čela a jediným ťahom noža zniesol zo sveta statného vola, po čom nasledovala hostina. Ján Kollár na jej margo poznamenal: „Také hodovanie sotva som bol predtým v živote videl!... Najrozličnejšie a najlepšie vína tiekli tu, neprepínam potokom. Všetelijakých koláčov, pečenok, lahôdok bolo v najväčšej hojnosti.“ V dôsledku požitia istého množstva vyššie uvedenej tekutiny pocítil zanedlho Kollár závrat. Nestaril síce povedomie o samom sebe, domov sa však dostal „tackajúc sem-ta“. Na druhý deň ho tak bolela hlava, že nemohol ísť do školy na vyučovanie. Uvedené dobrodružstvo zobral Ján Kollár ako výstrahu a viackrát v živote sa — ako sám uvádza — neopil.

Víno je kvalitný lahodný nápoj, jeho nadmerné požitie však môže spôsobiť tomu-ktorému človeku pomerne značné problémy. Vychutnávajme si preto kvalitné víno v primeranom množstve a držme sa skôr príkladu Jána Kollára. Na zdravie!

Karikatúra s personifikovanou fľašou v tzv. Sumfbuchu („Kniha močarín“) – knihe veselých a satirických zápisov členov kremnického spolku Kasíno uloženej v kremnickom archíve, prelom 60. a 70. rokov 19. storočia

Pol'ovnícka scéna vo vinici - pol'ovníkom do „zadnej časti“ tela trafený kolega, terč kremnického streleckého spolku z roku 1857 (kremnické múzeum), na spodnom okraji je vysvetľujúci text: Au! To sa mi ešte nestalo, aby ma považovali za zajaca!

Pohybom ku zdraviu

RÚVZ so sídlom v Žiari na Hronom

Svetová zdravotnícka organizácia sa v máji 2002 rozhodla zaradiť do svojho kalendára významných dní svetový deň pod názvom - „Pohybom k zdraviu“ (Move for Health). Týmto dňom sa stal 10. máj.

V súčasnosti sa v celom svete prijímajú opatrenia na zamedzenie šírenia nového koronavírusu. Jednou z najväčších výziev je aj prijatie nového životného štýlu v súvislosti s trávením väčšieho množstva času v domácom prostredí.

Veľa technickej vymoženosti dnešnej doby umožňuje postupné odstraňovanie telesnej námahy a pohybu z nášho života, čo je pohodlné a príjemné. Avšak len dovedy, kým sa nezačnú prejavovať zdravotné dôsledky. Pohybová aktivita je pre človeka nielen prospešná, ale pre jeho dobrý zdravotný stav dokonca nevyhnutná.

Náš problém spočíva v pravidelnom prísune pohybu, pri minimálnej pohybovej aktivite. A to je veľký nárast civilizačných ochorení, ktoré oslabujú naše zdravie.

Európsky región WHO je zo šiestich WHO regiónov najviac zaťažený chronickými neinfekčnými ochoreniami. Odhady ukazujú, že z 10 miliónov ľudí je až 50 % nedostatočne aktívnych. Pričom len 30 minút fyzickej aktivity strednej intenzity počas 5 dní v týždni významne redukuje riziko najviac sa vyskytujúcich chronických ochorení. Dá sa to dosiahnuť aj v domácom prostredí.

Nedostatok pohybovej aktivity je jeden z hlavných rizikových faktorov nadváhy, obezity, chronických neinfekčných ochorení ako diabetes, hypertenzia, kardiovaskulárne ochorenia, niektoré onkologické ochorenia, ale aj stresu, depresie a úzkosti, svalovej atrofie, osteoporózy, ochorení chrbtice a kĺbov a v neposlednom rade aj duševných porúch.

Intenzívne cvičenie prispieva k dosiahnutiu optimálneho zdravia a k zvýšeniu telesnej zdatnosti. Byť telesne zdatný znamená:

- udržať si primeranú telesnú hmotnosť
- mať zdravé a výkonné srdce a pľúca
- mať primerane silné svalstvo
- udržať si pohyblivosť kĺbov, šliach a väzov
- udržať si duševnú pohodu.

Telesné aktivity miernej intenzity (prechádzky, práca v záhrade, turistika, pomalé bicyklovanie) slúžia na zlepšenie zdravia.

Pohyb je dôležitý v každom veku, no výber cvičenia závisí od veku a zdravotného stavu. Nepreceňujte sa! Všetko s mierou!

Význam pohybovej aktivity:

- zvyšuje srdcový výkon
- normalizuje krvný tlak

- znižuje pulzovú frekvenciu
- zvyšuje okysličovanie tkanív
- zlepšuje metabolizmus
- zlepšuje činnosť pľúc, zvyšuje ich vitálnu kapacitu
- zlepšuje prekrvenie kože a tým aj fyzický vzhľad
- posilňuje svaly, kosti a väzivo, chráni pred osteoporózou a znižuje riziko vzniku zlomenín
- uvoľňuje napätie svalov
- podporuje trávenie, činnosť čriev, znižuje plynatosť a pomáha pri zápche
- harmonizuje činnosť endokrinného systému
- znižuje hladinu cholesterolu v krvi
- pomáha znižovať nadváhu, zlepšuje postavu
- zmiernuje nervozitu a napätie, odstraňuje záporné emócie
- spomaľuje proces starnutia
- je prevenciou telesnej a duševnej únavy
- je prevenciou chronických neinfekčných tzv. civilizačných chorôb
- stimuluje produkciu endorfínov v mozgu, ktoré vyvolávajú pocit uvoľnenia a dobrej nálady.

Každodenná skúsenosť potvrdzuje, že ľudia s dostatkom zdravej telesnej námahy si dlhšie uchovávajú svoje zdravie, telesnú zdatnosť aj pracovnú výkonnosť, dožívajú sa vyššieho veku a zriedkavejšie sú chorí. Preto vyvážený a dobre naplánovaný program fyzickej aktivity je tá najmädrejšia investícia, ktorá prináša zisk nielen v dĺžke života, ale aj v jeho kvalite.

Udržujte si fyzickú aktivitu aj počas karantény! Odporúčania WHO a vhodné aktivity sú aj na stránke ÚVZ SR.

Zdroj: Liga proti rakovine SR

Ako na kliešte

RÚVZ so sídlom v Žiari na Hronom

Kliešte začínajú byť aktívne pri vonkajšej teplote od ôsmich do desiatich stupňov Celzia.

Malé parazity sa vyskytujú v trávnatých porastoch s výškou od dvadsať centimetrov do jedného metra, v záhradách, v parkoch i v lesoch, ale v posledných rokoch v dôsledku klimatických zmien sa dostávajú aj do vyšších zemepisných polôh, až do nadmorskej výšky nad 1000 metrov. Striehu na koncoch listov, na stebľách tráv alebo na vetvičkách prízemných kríkov. Oblubujú najmä dubovo-hrabové lesy. Infikované kliešte prenášajú nepríjemné ochorenia, najmä lymfskú boreliózu a kliešťovú encefalitídu.

Nie všetky kliešte sú nosičmi vírusu

K oblastiam s najväčším výskytom nakazených kliešťov patrí oblasť pozdĺž Váhu. V tejto oblasti býva dlhoročne najvyššia chorobnosť na kliešťovú encefalitídu, hoci na Slovensku výskyt tohto ochorenia nie je vysoký. Endemickými oblasťami sú aj juhozápadná časť Slovenska, napríklad pohoria Trávnica a Vtáčnik, Pohronská a Nitrianska pahorkatina, ďalej oblasť Malých Karpát, okresy Levice, Nitra, Nové Zámky a Trenčín.

ZÁKLADNÉ ZÁSADY OCHRANY PRED KLIĚŠŤOM:

- vyhýbajte sa miestam s vyšším predpokladom výskytu kliešťov - okraje lesov, vysoké porasty tráv, krovie
- v prírode noste vhodné oblečenie pokrývajúce čo najväčšie časti tela, hlavne dlhé nohavice, ponožky, vhodnejší je svetlý odev, na ktorom parazita skôr zbadáte
- používajte repelenty
- po návrate domov si dôkladne prekontrolujte celé telo

KLIĚŠŤ SA NAJČASTEJŠIE PRISAJE:

- do vlasatej časti hlavy
- do slabín a podpazušia
- za uši
- do podkolennej jamky
- na intímne miesta

KLIĚŠŤA VYBERTE SPRÁVNE

Prisatého kliešťa odstraňujte pinzetou, ktorú pritlačte čo najbližšie ku koži. Vyfahajte ho pomaly, kývavým pohybom bez točenia. Najdôležitejšie je nepoškodiť a nerozmiaždiť kliešťa. Treba vybrať celé telo aj s hlavičkou. Ak nie je poruke dezinfekčný prostriedok z lekárne (lieh, jódomá tinktúra) použite prípravok s obsahom alkoholu. Ak sa nepodarí odstrániť kliešťa celého, je vhodné vyhľadať zdravotnícku pomoc.

NAŠI ZJAZDÁRI UŽ ZAREZÁVAJÚ

Marcel Križ

S viacerými obmedzeniami, ale predsa sa do tréningového procesu opäť vrátili aj deti a juniory Ski Klubu Kremnica. Začiatkom mája sa po vyše piatich týždňoch znovu zišli naši mladí pretekári a reprezentanti a rozbehli prípravu na novú zimnú sezónu 2020/21. S pomalým uvoľňovaním opatrení sme začali s vonkajšími tréningami. Po žiakoch 12-16r. v počte 10, ktorí začali suchú prípravu 6. mája kondičným kempom vo Vrátni, kde sa budú pravidelne v daných intervaloch stretávať až do konca leta, sa v Kremnických vrchoch a športoviskách pridali 14. mája aj predžiaci 6-11r. v počte 26. Spolu teda naháňa kondíciu 36 detí z Kremnice a blízkeho okolia. V príprave na suchu sa zameriavame na všeobecnú pohybovú prípravu detí, tréningom gymnastiky, atletiky, in line korčuľovaniu, bicyklovaniu a behu v teréne, rôznym loptovým hrám a florbalu. Koncom septembra už chceme znovu vycestovať za snehom, preto pri tak dlhej zimnej sezóne musíme byť fyzicky fit.

AJ TOTO MÔŽE BYŤ VÁŠ PRIESTOR

ZVIDITEĽNITE SA NA STRÁNKACH
KREMICKÝCH NOVÍN

CENNÍK INZERCIE V KREMICKÝCH NOVINÁCH NÁJDETE NA
www.kremnica.sk.

Radi vám pomôžeme na:

0908 296 312, noviny@kremnica.sk

alebo v Kultúrnom a informačnom centre mesta Kremnica.

Spomíname na svojich blízkych

Odišiel si rýchlo a nečakane, ako keď vietor v búrke stromy láme..

Bolestný bol pre nás tvoj odchod náhly,
ale v spomienkach ostaneš navždy s nami.

Dňa 29. apríla sme si pripomenuli piate smutné výročie,
keď nás navždy opustil náš milovaný manžel, otec a

starý otec, švagor
Slavko Simon.
vo veku 69 rokov.

S láskou a úctou na neho spomínajú a za tichú spomienku ďakujú manželka Anka, syn Peter s manželkou Zuzanou, vnuk Patrik a ostatná smútiaca rodina.

To, že sa rana zahojí, to je len klamné zdanie.
V srdciach nám bolesť zostala a tiché spomínanie.
Dňa 10. mája uplynulo 5 rokov, čo nás navždy opustila
naša milovaná

Zitka Leštachová.

Kto ste ju poznali, venujte jej tichú spomienku.
S láskou a úctou spomínajú manžel, deti a vnúčatá.

Vypaľovanie suchých trávnatých porastov a nebezpečenstvo vzniku požiarov

Slavomír Búci, vedúci oddelenia požiarnej prevencie

Napriek sústavnému zdôrazňovaniu škodlivosti a nebezpečnosti vypaľovania suchej trávy v jarnom období sa ľudia často nechajú v rámci upratovania svojich pozemkov a záhrad zlákať na vypaľovanie suchej trávy a kríkov. Bohužiaľ si neuvedomujú, že práve v tomto čase trvania suchého, teplého, ale často i veterného počasia sa rapídne zvyšuje riziko vzniku požiarov pri týchto činnostiach. A tak nám aj každoročné štatistické vyhodnotenia poukazujú na to, že počet požiarov stále nemá klesajúcu tendenciu.

Ak sa pozrieme na celkovú štatistiku požiarovosti za rok 2019 na území okresov Žiar nad Hronom, Žarnovica a Banská Štiavnica vzniklo spolu 162 požiarov a priame škody boli 855 480 €. Z toho požiarov v prírodnom prostredí bolo 52 a priame škody boli 244 910 €. Pri týchto požiaroch našťastie nedošlo k usmrteniu osôb a ani k ich zraneniu. Na prvý pohľad „bezpečné“ vypaľovanie suchej trávy na malej ploche alebo spaľovanie zhrabaných porastov môže zapríčiniť požiar veľkých rozmerov. Oheň v otvorenom priestore sa za vhodných klimatických podmienok šíri veľmi rýchlo a svojimi rozmermi neraz spôsobí škody nielen na majetku, životnom prostredí, ale i na životoch a tiež môže spôsobiť veľké ekologické straty, a to napr. stratu veľkej časti lesa, chránených porastov a bylín a taktiež úhyn chránených živočíchov.

Dôležité je pripomenúť, že vypaľovanie porastov je podľa zákona o ochrane pred požiarom č.314/2001 Z.z. prísne zakázané v každom období, nielen v čase zvýšeného nebezpečenstva vzniku požiaru. V prípade porušenia tohto zákazu hrozí podľa zákona fyzickej osobe pokuta až do výšky 331 €, resp. v blokovom konaní do výšky 100 € a právnickej osobe alebo fyzickej osobe-podnikateľovi je možné uložiť pokutu až do výšky 16 596,- €.

Spaľovanie nie je jediný spôsob, ako sa zbaviť biologického odpadu. Je možné zbaviť sa ho napr. kompostovaním, ukladaním do špeciálnych kontajnerov, ktorých odvoz zabezpečuje obec alebo ho priamo vyvážať do zberných dvorov.

V prípade vzniku požiaru je občan povinný, ak je to v jeho silách, uhasiť požiar všetkými dostupnými prostriedkami alebo vykonať nevyhnutné opatrenia na zamedzenie jeho šírenia sa. V prípade, keď požiar nie je možné vlastnými prostriedkami uhasiť, je potrebné okamžite volať linku Hasičského a záchranného zboru 150, prípadne linku tiesňového volania — IZS - 112 .

RIADKOVÁ INZERCIA

KUKS - výroba nábytku na mieru. Tel.: 0950 529 824, 0918 760 762,
www.kuks.sk

Predám novú pascu na lišky, rozmer 140/60/40cm, cena 95 euro.
Tel.:0907 181 800.

Oriem a kultivujem záhrady. 0917 921 356

Kosím záhrady a pozemky krovinoresom. 0917 921 356